

Lisabonski ugovor

Pemper, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic "Nikola Tesla" in Gospić / Veleučilište "Nikola Tesla" u Gospiću**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:107:968174>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic Nikola Tesla in Gospić - Undergraduate thesis repository](#)

Image not found or type unknown

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Ana Pemper

LISABONSKI UGOVOR

Završni rad

Gospić, 2015.

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Upravni odjel

Stručni upravni studij

LISABONSKI UGOVOR

MENTOR:

Dr.sc. Branislav Šutić, prof

STUDENT:

Ana Pemper

MBS 2963000116/08

Gospić, ožujak 2015.

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

Prilog 1.

UPRAVNI odjel

Gospić, 14.07. 2014.

ZADATAK

za završni rad

Pristupniku ANI PEMPER MBS: 2963000116/08

Studentu stručnog studija UPRAVNOG I izdaje se tema završnog rada pod nazivom

LISABONSKI UGOVOR

Sadržaj zadatka :

POČETI EUROPSKE UNIJE

EUROPSKA UNIJA - STRUKTURA, GLAVNA TIJELA EU, DRUGA TIJELA,
UN, NATO,

ŠIRENJE EU

LISABONSKI UGOVOR - NESTALAK STRUPOJA, ELEKTRONI UGOVORA

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću.

Mentor: dr. sc. BRANISLAV ŠUNČIĆ, prof. zadano: 14.07.2014.
(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Pročelnik odjela: dr. sc. VLADICA RUŽIĆ predati do: 31.03.2015.
(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Student: ANA PEMPER primio zadatak: 14.07.2014.
(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Dostavlja se:

- mentoru
- pristupniku

IZJAVA

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom LISABONSKI

UGOVOR izradio/la samostalno pod

nadzorom i uz stručnu pomoć mentora Dr. sc. BRANISLAV ŠTMC, prof

Ime i prezime

Denisa Anon
(potpis studenta)

SAŽETAK RADA

Zbog katastrofalnih posljedica koje je prouzrokovao Drugi svjetski rat i konstantne opasnosti od sukoba Istoka i Zapada, pomirenje Francuske i Njemačke postaje apsolutni prioritet. Jean Monnet je shvatio da je sukob interesa između te dvije države oko prirodnih resursa, poput ugljena, opasnost za nova neprijateljstva i ratove. Započinje razmišljati o osnivanju Europske Unije. Njegov istomišljenik, francuski ministar vanjskih poslova Robert Schuman, izložio je svoj tzv. Schumanov plan 1950. godine, 20. st. Europska integracija započela je udruživanjem država; Njemačke, Francuske, Belgije, Nizozemske, Italija i Luksemburga u sklopu Europske zajednice za ugljen i čelik 1952. godine Pariškim ugovorom. Taj ugovor je potpisan 1951. godine. Nedugo nakon toga Rimskim ugovorom osnivaju se EEZ i Euratom. Iako je na početku integracija dobila gospodarski naglasak, (ono se potvrdilo kao dobar početak suradnje jer se polako počelo širiti i na ostala polja), pravi cilj je zapravo bio političko zблиžavanje država Europe. Ugovorom iz Maastrichta, 1993. godine, Europske zajednice prerastaju u Europsku uniju. Nastaju tri stupa; prvi predstavlja Europske zajednice koje zadržavaju pravnu osobnost i koje imaju nadnacionalni karakter i u pitanjima odlučivanja o zajedničkim politikama, drugi stup predstavlja suradnju u vanjskoj i sigurnosnoj politici a treći stup predstavlja suradnju državne policije i pravosudnih organa. Ta se struktura Europske unije zadržala usprkos kasnijim izmjenama Ugovora iz Maastrichta, Ugovora iz Amsterdama (1999. god.), te Ugovora iz Nice (2003. god.). Osim širenja vlasti, s vremenom se širilo i članstvo Europske unije. Integraciju je započelo 6 europskih država; Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka. 1973. godine pridružuju se Danska, Irska i Velika Britanija. Zatim 1981. pridružuje se Grčka, a Portugal i Španjolska 1986. godine. Slijede Austrija, Finska i Švedska 1995. godine. Ipak najzapaženije proširenje unije zbilo se 2004. godine kada se Uniji pridružilo čak deset država; Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija. Zatim slijede 2007. godine Bugarska i Rumunjska. 1. srpnja, 2013. pridružuje se i naša država Hrvatska te 1. siječnja, 2014. godine pridružuje se Mayotte koja nosi status najudaljnije regije Europske unije. Danas Europska unija broji 28 zemalja članica. Kako ugovor iz Nice nije poslužio da se poboljšaju sposobnosti djelovanja i odlučivanja unutar Europske unije, došlo je do odluke da se poduzme novi korak. Saziva se konvencija. Prva konvencija je sazvana 1. ožujka, 2002. godine i trajala je do lipnja 2003. godine radeći na nacrtu za Europski ustav što je uzrokovalo mnoga čuđenja jer je sama riječ „ustav“ bila

zabranjena u Europskoj uniji. Unatoč velikim nadanjima, zahvaljujući referendumima u Nizozemskoj i Irskoj, da Europska unija dobije svoj Ustav, propada. No, kao odgovor na krizu koja je uslijedila nakon toga neuspjeha, čelnici europskih država dogovaraju usvajanje tzv. Reformskog ugovora. Čak 95- 98% Ustavnog ugovora je preuzeto u Lisabonski ugovor. Lisabonski ugovor (Reformski ugovor), punim nazivom Ugovor iz Lisabona o izmjenama i dopunama Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice, je međunarodni ugovor koji za cilj ima rješavanje pitanja budućeg funkcioniranja Europske unije. Lisabonski ugovor je donio neke promjene; nestaju tri stupa, dolazi do podijele ovlasti, također dolazi i do institucionalnih promjena te promjene u načinu odlučivanja.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POČECI EUROPSKE UNIJE.....	2
3. EUROPSKA UNIJA.....	5
3.1. Strukutra Europske unije.....	6
3.1.1. Glavna tijela Europske unije.....	6
3.1.2. Druga tijela sa specifičnim zadaćama.....	6
3.1.3. Ujedinjeni narodi.....	7
3.1.4. Sjevernoatlanski savez – NATO	7
4. ŠIRENJE EUROPSKE UNIJE	8
5. UGOVOR IZ AMSTERDAMA	9
6. PUT PREMA LISABONSKOM UGOVORU.....	10
7. LISABONSKI UGOVOR	12
7.1. Nestanak stupova Europske unije	13
7.2. Nova institucionalna struktura Europske unije	13
7.3. Demokracija u Europskoj uniji	15
7.4. Promjene u ovlastima Europske unije	17
7.5. Članstvo u Europskoj uniji.....	19
7.6. Izmjene Ugovora	20
7.7. Ekonomska politika	21
7.8. Sigurnosna i obrambena politika Europske unije	23
7.9. Pravda i kriminal	24
7.9.1. Granična kontrola i azil	25
7.9.2. Pravosudna suradnja u građanskim i kaznenim stvarima	27
7.10. Socijalna politika	28
7.11. Nova područja suradnje	30
6. LJUDSKA PRAVA I LISABONSKI UGOVOR	31
7. ZAKLJUČAK	33
LITERATURA.....	34

1. UVOD

Lisabonski ugovor (poznat kao i Reformski ugovor), punim nazivom Ugovor iz Lisabona o izmjenama i dopunama Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice je međunarodni ugovor koji za cilj ima rješavanje pitanja daljnjeg institucionalnog funkcioniranja Europske unije. Europska Unija je sve više rasla zahvaljujući proširenjima. Bilo je potrebno osigurati učinkovito funkcioniranje, moderniji sustav za donošenje odluka. Lisabonski ugovor je temeljio taj sustav. Ugovor unosi novine na poljima ciljeva i pravnih načela, jačanju demokracije i kvalitetnijoj zaštiti temeljnih prava, donosi se nova institucionalna struktura te dolazi do učinkovitijeg i demokratičnijeg oblikovanja politika s novim politikama i nadležnostima.

Ugovor je stupio na snagu 1.prosinca, 2009.godine., nakon što je prošao proces ratifikacije u svim državama članicama Europske unije.

2. POČECI STVARANJA EUROPSKE UNIJE

Nakon katastrofalnih posljedica koje je ostavio drugi svjetski rat, pomirenje Francuske i Njemačke postaje prioritet. Da bi se spriječila mogućnost ratovanja zbog nedostatka prirodnih resursa poput ugljena, Jean Monnet¹ osniva Europsku zajednicu za ugljen i čelik, koje ujedno postaje i predsjednik. (http://hr.wikipedia.org/wiki/Schumanov_plan, 27.02.1015.)

Francuski ministar vanjskih poslova Robert Schuman², također pobornik ove vizije, kao ministar vanjskih poslova, preuzima političku odgovornost za ovu inicijativu, iznoseći povijesnu deklaraciju pred francuskim i međunarodnim predstavnicima tiska u francuskom Ministarstvu vanjskih poslova. Schumanova deklaracija je plan o regulaciji odnosa na području crne metalurgije koje je 1950.godine izložio sam Robert Schuman. U fokusu njegovih razmatranja, našla se regulacija odnosa u proizvodnji i distribuciji ugljena i čelika, na osnovama izgradnje nadržavnih institucija u ovoj oblasti, što bi bila osnova za početak stvaranja mnogo sadržajnijih cjelokupnih odnosa, osobito između Njemačke i Francuske.

Prijedlog o ujedinjenoj Europi, koji vodi do procesa europske integracije započeo je udruživanjem država članica (Njemačka, Francuska, Belgija, Nizozemska, Italija i Luksemburg) u sklopu Europske zajednice za ugljen i čelik, osnovane 1952.godine Pariškim ugovorom.³

Nedugo nakon toga Rimskim ugovorom⁴ osnivaju se EEZ i Euratom.

Iako je u samim počecima integracija dobila naglasak na gospodarstvu, njeni temelji su ipak ležali na političkoj ideji zbližavanja država Europe.

Osnivanje EEZ-a i zajedničkog tržišta za cilj je imalo dva zadatka; prvi je bio da se izmjene uvjeti trgovanja i proizvodnje na teritoriju Zajednice. Drugi cilj koji je bio više političke prirode, da

---

¹ Jean Monnet – francuski političar i poslovni čovjek, smatra se jednim od osnivača ujedinjene Europe. Rođen je 9.studenog, 1888., a umro 16.ožujka, 1979.god.

² Robert Schuman – francusko-njemački političar, pravnik i francuski državnik, jedan od osnivača ujedinjene Europe. Rođen je 29.lipnja 1886., a umro je 4.rujna 1963.god.

³ Pariški ugovor; Ugovor o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik. Potpisan je 18.travnja, 1951 a na snagu stupa 23.srpnja, 1952. Svrha mu je stvoriti međuovisnost između industrije ugljena i čelika tako da ni jedna država više ne može mobilizirati svoje oružane snage bez znanja ostalih.

⁴ Rimski ugovor je potpisan 1957.godine a stupio na snagu 1958.godine. Svrha je bila osnivanje Europske ekonomske zajednice (EEZ) i Europske zajednice za atomsku enegriju (Euratom)

Zajednica doprinosi financijskoj konstrukciji političke Europe te predviđa stvaranje zajedničkog tržišta, carinske unije i zajedničke politike.

Glavni cilj ugovora o osnivanju Eurotoma je doprinos formiranju i razvoju europskih nuklearnih industrija u mirovne svrhe, tako da sve države članice mogu profitirati od razvoja atomske energije i da osigura zalihe. Ugovor također osigurava društvenu sigurnost, stvaranje propisa o zaštiti zdravlja te sprječava da se nuklearni materijali namjenjeni prvenstveno za civilne potrebe, zlorabi za vojne sile.

Gospodarska integracija se pokazala kao dobar potez jer je dovela do ostvarivanja odnosno širenja suradnje i na druga područja. Glavni dosezi prvobitnih ugovora odnose se na stvaranje vlastitih resursa Zajednice, osnaživanje proračunske ovlasti Parlamenta, opće izravno glasovanje te uspostavljanje Europskog monetarnog sustava. Stupanjem na snagu Jedinственog europskog akta 1986.godine, kojim je bitno izmjenjen ugovor iz Rima, osnažena je ideja promicanja europske integracije stvaranjem golemog unutarnjeg tržišta.

Unutarnje tržište je područje napretka i slobode koje za 500 milijona Europljana omogućava pristup robi, uslugama, zaposlenju, poslovnim mogućnostima i kulturnim bogatstvima 28 država članica.

Nekoliko mjeseci nakon prvih izravnih izbora 1979. Parlament je zapao u ozbiljnu krizu u odnosima s Vijećem u vezi s proračunom za 1980.godinu.

Na poticaj Altiera Spinellija, osnivača Europskog federalističkog pokreta i bivšeg povjerenika, skupina od devet zastupnika EP-a sastala se u srpnju 1980.god.kako bi raspravila o načinu oživljavanja rada institucija.

U srpnju 1981.god. Parlament je osnovao odbor za institucionalne poslove da izradi plan izmjene postojećih ugovora a Spinelli je bio izvjestitelj za usklađivanje.

Odbor je odlučio izraditi planove za ono što će postati ustav Europske unije.

Nacrt ugovora donesen je velikom većinom 14.veljače, 1984.godine.

Zakonodavna vlast dijelila bi se na dvodomni sustav sličan onome federalnih država.

Sustav je težio postizanju ravnoteže između EP-a i Vijeća. No, pokazalo se ne prihvatljiv državama članicama.

Nakon što je riješen spor oko proračuna Zajednice iz ranih 1980-tih, Europsko je vijeće u lipnju 1984.god.u Fontainebleauu odlučilo osnovati ad hoc odbor osobnih predstavnika šefova država i vlada, koje je prema njegovom predsjedniku nazvan; Doogeov odbor.

Trebalo je pripremiti prijedloge za bolje funkcioniranje sustava Zajednice i političke suradnje.

Europsko je vijeće u lipnju 1985.god.odlučilo većinom glasova (sedam prema tri, glasovanje većinom bilo je u tom tijelu izvanredni postupak) sazvati međuvladinu konferenciju kako bi se razmislilo o ovlastima institucija, širenju aktivnosti Zajednice na nova područja i uspostavljanju „pravog“ unutarnjeg tržišta.

Jedinstveni europski akt potpisalo je 17.veljače, 1986. Godine, devet država članica, a 28.veljače, 1986.godine, to su učinile i Danska te Italija i Grčka.

Akt su tijekom 1986.god. ratificirali parlamenti država članica, no zbog žalbe privatne osobe na irskom sudu njegovo je stupanje na snagu odgođeno za šest mjeseci, do 1.srpnja 1987. Jedinstveni europski akt bio je prva velika promjena Ugovora iz Rima. (http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.2.html, 25.02.2015.)

Njegove glavne odredbe su bile; širenje ovlasti Unije, stvaranje velikog unutarnjeg tržišta (koje je podrazumijevalo ponovnu aktivaciju i proširenje cilja zajedničkog tržišta iz 1985.godine), uspostava novih ovlasti na području monetarne politike, socijalne politike, ekonomske i socijalne kohezije, istraživanja i tehnološkog razvoja, okoliša, suradnje na području vanjske politike, poboljšanje mogućnosti donošenja odluka Vijeća ministara te veća uloga Europskog parlamenta.

3. EUROPSKA UNIJA

Ugovorom iz Maastrichta,⁵ (poznat kao i Ugovor o Europskoj uniji) koji stupa na snagu 1993.godine, Europske zajednice prerastaju u Europsku uniju.

Nastaju tri stupa koji su različiti po naravi suradnje u njihovom okviru među članicama.

Prvi stup koji je obuhvaćao Europske zajednice, bio je nadnacionalan te su u tom stupu države pristale dijeliti svoju suverenost s drugim članicama. (Čapeta, 2010.)

Drugi stup čini suradnja država u vanjskoj i sigurnosnoj politici.

Treći stup je namjenjen suradnji državne policije i pravosudnih organa.

Dva nova stupa nisu nadnacionalna, temeljila su se na klasičnijim oblicima međunarodne suradnje između država. Države nisu mogle ostati preglasane prilikom donošenja odluka, uz to je i odnos snaga među institucijama u ta dva stupa davao više mogućnosti izražavanju nacionalnih interesa, uz jako Europsko vijeće i Vijeće ministara, a slabu Europsku komisiju.

Jedinstvenu strukturu Unije čine; Vijeće, Europski parlament, Europska komisija, Sud i Revizorski sud koje su jedine institucije Unije koje svoje zadaće izvršavaju u skladu s odredbama ugovora.

Ugovorom su osnovani Europski Gospodarski i socijalni odbor te Odbor regija koji imaju savjetodavnu funkciju.

Ugovorom je predviđeno i osnivanje Europskog sustava središnjih banaka i jedne Europske središnje banke, institucije koje se nadovezuju na postojeće financijske institucije skupine EIB, a to su Europska investicijska banka i Europski investicijski fond.

Najvažniji ciljevi Maastrichtskog ugovora su bili; (Šutić, 2011)

- Ostvarivanje ekonomske i monetarne unije
- Jedinstvena valuta
- Zajedničke vanjske i sigurnosne politike
- Zajedničke obrambene politike i obrane
- Uvođenje državljanstva Unije
- Uska suradnja u pravosuđu i unutarnjim poslovima

---

⁵ Ugovor iz Maastrichta potpisan je 7.veljače, 1992.godine a na snagu je nastupio 1.studenog 1993.godine. Svrha mu je bila pripremanje za Europsku monetarnu uniju i uvođenje elemenata političke unije (građanstvo, zajednička vanjska i unutarnja politika).

3.1. STRUKTURA EUROPSKE UNIJE

3.1.1. Postoji pet glavnih tijela Europske unije: (Šutić, 2011.)

1. Europski parlament
2. Vijeće EU (vijeće ministara)
3. Europska Komisija
4. Europski sud
5. Revizijski sud

Politički karakter imaju Europski parlament, Vijeće EU i Europska Komisija a svih pet tijela imaju dvije karakteristike; ne mogu se strogo razvrstati unutar zakonodavne ili izvršne vlasti (iznimka je sud) zbog raznolikih i isprepletenih ovlasti (za EU ne vrijedi načelo stroge diobe vlasti); ovlasti pojedinih tijela nisu statične nego se mijenjaju kao posljedica stalnih izmjena ugovora i promjena u političkoj ravnoteži između samih tijela Unije.

Organizacijska shema Europske unije hijerarhijski je prikazana prema važnosti pojedinih tijela; (Šutić, 2011.)

1. U postupak odlučivanja na europskoj razini uključene su tri najvažnije institucije;

- Europski parlament, Vijeće EU, Europska komisija

2. Odlučivanje i usvajanje novih zakona u EU odvija se u okviru tri postupka; suodlučivanje, savjetovanje i pristanak.

- Europska komisija, Europski parlament i Vijeće Europske unije

3. Ključnu ulogu imaju i dvije institucije utemeljene Osnivačkim ugovorima;

- Europski sud, Revizorski sud

3.1.2. Osim spomenutih institucija, postoji i niz drugih tijela i agencija u Uniji kojima su dodijeljene specifične zadaće:

- Europski ombudsman, Europski nadzor zaštite podataka

Financijska tijela;

- Europska središnja banka, Europska investicijska banka, Europski investicijski fond

Savjetodavna tijela:

- Europski gospodarski i socijalni odbor, Odbor regija

3.1.3. Ujedinjeni narodi (Šutić, 2011.)

Ujedinjeni narodi su međunarodna organizacija univerzalna po članstvu, nadležnostima i globalnim ciljevima a članovi su severene države. (Šutić, 2011.)

Okrenuta je, u prvom redu, jačanju međunarodnog mira i sigurnosti, poštovanju principa ravnopravnosti i samoopredjeljenja naroda (dekolonizacija), razvoju prijateljskih odnosa među državama i međunarodne suradnje na rješavanju problema ekonomskog, socijalnog, kulturnog i humanitarnog karaktera, uključujući zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Sjedište Ujedinjeni naroda (UN-a) je u New Yorku, a dijelovi sistema su smješteni po cijelom svijetu; Ženeva, Beč, Rim, Haag, Atena, Tokio, Kopenhagenu i Nairobiju.

Ujedinjeni narodi se sastoje od šest glavnih tijela;

- Opća skupština, Vijeće sigurnosti, Gospodarsko i socijalno vijeće, Starateljsko vijeće, Tajništvo i Međunarodni sud pravde.

3.1.4. Sjevernoatlanski savez – NATO (Šutić, 2011)

Organizacija Sjeveroatlanskoga ugovora, naziva se još i Sjevernoatlanski savez, poznatiji po kratici NATO (od engleskog naziva North Atlantic Treaty Organisation), međunarodna je organizacija vojno-političke prirode, osnovana je 1949.godine potpisivanjem Sjevernoatlanskog ugovora (Washingtonski ugovor) između dvanaest država tadašnjeg zapadnog bloka.

Ključna odredba u Sjevernoatlanskom ugovoru glasi; „Stranke su suglasne da će se oružani napad na jednu ili više njih u Europi ili u Sjevernoj Americi smatrati napadom na sve njih. „ (Šutić, 2011.)

Sjedište NATO-a i trajno sjedište Sjevernoatlanskog vijeća je u Bruxellesu.

Danas NATO ima 29.država članica.

Hrvatska je polaganjem hrvatskog ratifikacijskog dokumenta u američkom State Departmentu postala punopravnom članicom NATO-a. Dokument je je u Washingtonu u ime Hrvatske predala veleposlanica RH u SAD-u, Kolinda Grabar Kitarović

Ovo je, uz ulazak Hrvastke u EU, drugi važniji hrvatski strateški cilj.

4. ŠIRENJE EUROPSKE UNIJE

Svaka država kandidatkinja ocjenjuje se prema vlastitim zaslugama. Kriteriji za članstvo u Europskoj uniji dijele se na političke, gospodarske, pravne te administrativne. Kako su se s vremenom širile ovlasti, tako se širilo i članstvo Europske unije, pa iznosim po redoslijedu ulazak država u uniju;(http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_hr.htm, 25.02.2015.)

1952.godine; Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Njemačka i Nizozemska (osnivanje Europske zajednice za ugljen i čelik, te EEZ i Euratom).

1973. godine Europskoj uniji pridružuju se Danska, Irska i Velika Britanija.

Grčka postaje državom članicom 1981.godine, Španjolska 1986.god. a Austrija, Finska i Švedska se pridružuju 1995.godine.

Ipak, najznačajniji rast Europske unije dogodio se 2004.godine kada je čak deset država postalo državama članicama; Slovenija, Slovačka, Poljska, Malta, Mađarska, Litva, Latvija, Estonija, Češka i Cipar.

Tri godine nakon toga, 2007.pridružuju se Bugarska i Rumunjska.

1.srpnja, 2013.godine, pridružuje se i Hrvatska.

1.siječnja, 2014.godine pridružuje se i Mayotte koja nosi status najudaljenije regije.

5. UGOVOR IZ AMSTERDAMA

Ugovor iz Amsterdama je potpisan 2.listopada 1997.god.a stupio je na snagu 1.svibnja 1999. Nastao je ako rezultat rada međuvladine konferencije započete u Torinu, 1996.godine.(
http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.3.html,
25.02.2015.)

Najvažnije izmjene koje su uvedene ovim ugovorom su:

- jačanje uloge Europskog parlamenta (veći broj odluka koje se donose postupkom suodlučivanja),
- uvođenje fleksibilnosti,
- mogućnost suspenzije države članice iz postupka donošenja odluka,
- prenošenje dijela odredaba koje se odnose na suradnju u području pravosuđa i unutarnjih poslova (vizni režim, azil, sudska suradnja u civilnim pitanjima)
- uvrštavanje Schengenskog sporazuma u Ugovor,
- izmjene odredaba o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici, uključivanje socijalnog protokola u tekst ugovora
- isticanje borbe za većom zaposlenošću kao cilja unije

Amsterdamski ugovor donio je proširenje nadležnosti Europskog suda u području drugog i trećeg stupa.

Donijet je na temelju konferencije vlada u Torinu (Italija) u kojem su sudjelovali i zastupnici Komisije i Europskog Parlamenta.

Uvedene su promjene u Maastrichtski EUE kao i u osnivačke ugovore triju zajednica.

Ugovor iz Amsterdama predviđa pažljive reforme u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike.

Politika viza, azila i useljavanja kao i druge politike vezane uz slobodu kretanja osoba iz trećih država premještene su iz područja policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima u drugi stup.

Na poslijetku, ugovor iz Amsterdama otvorio je mogućnost da se pravo glasa i druga prava iz ugovora pojedinoj državi članici ograniče kada ta država članica teško i ustrajno krši određena temeljna načela (slobodu, demokraciju, ljudska prava i temeljne slobode, načelo pravne države).

6. PUT PREMA LISABONSKOM UGOVORU

Nakon Ugovora iz Amsterdama koji je utjecao na proširenje nadležnosti Unije, jačanje Europskog parlamenta, ovlast kontrole, također i na izbore te statut zastupnika, pojačanu suradnju (državama članicama omogućeno je iskorištavanje zajedničkog institucionalnog okvira kako bi međusobno uspostavile pojačanu suradnju u ekonomskoj i monetarnoj uniji, uspostavljanje područja slobode, sigurnosti i pravde te uključivanje tzv. „schengenske“ pravne stečevine), pojednostavljenje (uklonjene su sve odredbe koje su s vremenom postale nevažeće ili zastarijele te su istovremeno zadržani iz njih prethodno proizišli pravni učinci), nastaje Ugovor iz Nice⁶ kojemu je glavni zadatak rješavanje pitanja institucionalnog prilagođavanja Europske unije pred budućim proširenjima Unije. Odlučeno je da se to pitanje riješi na međuvladinoj konferenciji. Ugovor iz Nice sadrži izmjene Ugovora o Europskoj uniji (Ugovor iz Maastrichta) kojim je utemljena Europska unija i Rimskih ugovora kojima su utemljena Europska ekonomska zajednica i Europska zajednica za atomsku energiju.

Najvažnije promjene ovog ugovora odnose se na sastav institucija, način odlučivanja u Vijeću (neka pitanja iz područja za koje je ranije bilo predviđeno jednoglasno odlučivanje sada zahtijevaju donošenje odluke kvalificiranom većinom), uspostavu Eurojust-a, tijelo za borbu protiv kriminala, razvoj pojačane suradnje koja mora uključivati najmanje osam država, te biti otvorena svim državama članicama. Pojača suradnja ne smije stvarati prepreke ili diskriminaciju u trgovini među članicama ili ugroziti konkurenciju.

Također, zajednička valuta (Euro) je uvedena 2002. godine, kada je izvršena izmjena nacionalnih valuta država članica novčanicama i kovanicama eura.

Predviđa da će se u trenutku kad Unija bude imala 27 država članica uvesti rotacija, kojoj će se načela odrediti naknadno, a prema kojoj će Komisija imati manje članova nego država ali će se u određenom roku osigurati da sve države budu ravnopravno zastupljene te izmjenjuje način izbora predsjednika i članova Komisije. Dolazi se do odluke da se poduzme novi pokušaj za rješavanje postojećih problema prije proširenja unije u koje je trebalo uključiti države srednje i jugoistočne Europe.

(http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.3.html, 28.02.2015., - http://www.dadalos-europe.org/kr/grundkurs_3/etappe_5.htm, 28.02.2015.)

---

⁶ Ugovor iz Nice potpisan je 23. veljače, 2001. godine a stupio je na snagu 1. veljače 2003. godine sa svrhom reforme institucija za učinkovito djelovanje Eu-a nakon proširenja na 25 država članica.

Unija bi trebala biti u mogućnosti prihvatiti zemlje koje su spremne za pristupanje kao buduće države članice do kraja 2002.god.

Ovoga puta problemi koji su ostali neriješeni, pokušali su se riješiti sazivanjem Konvencije.

Revizije Ugovora do sada su pripremale vlade država članica a sada se po prvi puta trebalo napraviti nešto u širem krugu koji bi uključivao kako države članice tako i Bruxelles iza čega je stajala ideja da se spriječe blokade do kojih je dolazilo prilikom konferencija vlada jer je svaka država članica zastupala svoje nacionalne interese.

Prva Konvencija je sazvana 1.ožujka, 2002.godine i trajala je do lipnja 2003.godine radeći na nacrtu za Europski ustav što je uzrokovalo mnoga čuđenja jer je sama riječ „ustav“ bila zabranjena u Europskoj uniji. . (Ćapeta, 2010.)

U listopadu, 2003.godine pod talijanskim predsjedavanjem, započela je Konferencija vlada, čiji je zadatak bio da se raspravlja o nacrtu Ustava te da ga usvoji do Konferencije koja se trebala održati 13.prosinca, 2003.godine u Bruxellesu.

Usprkos velikim nadanjima, do toga nije došlo. Kako bi trebao izgledati sastav Komisije (nesuglasice su nastale nakon pristupanja Bugarske i Rumunjske oko pitanja koje države članice i kada mogu birati povjerenike u Komisiji kada tamo bude manje mjesta od broja država članica Unije) i kakva bi trebala biti raspodijela glasova u Vijeću prilikom donošenja odluka kvalificiranom većinom (radi se o neravnoteži malog broja stanovnika i velikog broja glasova kojeg se Španjolska i Poljska nisu htjele odreći), samo su neka pitanja u kojima nije došlo do rješenja.

Početkom siječnja pod irskim predsjedavanjem, obnavlja se pokušaj da se pregovori uspješno završe do lipnja 2004.godine. Nakon teških rasprava, ipak je postignut dogovor.

Svečano potpisivanje ustava dogodio se u listopadu, 2004.godine u istoj sali u kojoj je bio potpisan ugovor o Europskoj ekonomskoj zajednici, prije 50 godina.

Nakon toga, slijedi proces usvajanja ustava od strane 25 država članica. Ovaj proces se najčešće odvijao u parlamentarnom postupku no u nekima je za to bio predviđen i referendum. Referendum u Francuskoj i Nizozemskoj čiju su rezultati jasno rekli NE ustavu, zadali su ogroman udarac ovom projektu.

Da bi stupio na snagu, potrebno je da ga ratificiraju sve države članice Europske unije stoga je pokušaj da ujedinjena Europa dobije ustav propada.

No, kao odgovor na krizu koja je uslijedila nakon toga neuspjeha, čelnici europskih država dogovaraju usvajanje tzv. Reformskog ugovora. Čak 95- 98% Ustavnog ugovora je preuzeto u Lisabonski ugovor.

7. LISABONSKI UGOVOR

Lisabonski ugovor potpisan je 13.prosinca 2007.godine a na snagu stupa 1.prosinca 2009.godine. Često se kaže da je ugovor od ustavne važnosti za Uniju.

Države članice EU-a danas imaju određene povlastice; (Vodič, 2009) slobodno tržište s valutom koja olakšava trgovinu, milijuni novih radnih mjesta, slobodna kretanja ljudi, čišći okoliš. Lisabonski ugovor čini Europsku uniju demokratičnijom, transparentnijom i učinkovitijom, omogućuje veći doprinos građana i parlamenta u događanja na europskoj razini, omogućava građansku inicijativu, kojom se peticijom s milijun potpisa može tražiti od Europske komisije da unaprijedi nove nacрте politika.

Lisabonski ugovor amandmanima je promijenio dva ugovora koji predstavljaju konstitutivne osnove EU; Ugovor o Europskoj uniji (Mastrichtski ugovor) i Ugovor o Europskoj zajednici (Rimski ugovor).

Ugovor o Euratomu postoji i dalje.

Lisabonskim ugovorom po prvi puta je izjavljeno da zemlja članica smije izaći iz Europske unije.

Promjene koje ovaj ugovor donosi odnose se na; jaču demokraciju i bolju zaštitu temeljnih prava, institucionalnu strukturu Europske unije, učinkovitije i demokratičnije oblikovanje politika s novim politikama i nadležnostima, promjene u ovlastima, članstvo u uniji, izmjene Ugovora.

Lisabonski ugovor se sastoji od;

- Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije
- Pročišćena inačica Ugovora Europskoj uniji
- Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije
- Protokoli
- Prilozi
- Izjave priložene završnom aktu međuvladavine konferencije na kojoj je usvojen Ugovor iz Lisabona
- Tablice ekvivalenata
- Povelja o temeljnim pravima Europske unije

7.1. Nestanak stupova Europske unije

Jedna od najznačajnijih novina od stupanja Lisabonskog ugovora na snagu je nestanak stupova, konkretnije, spajanje trećeg stupa s prvim stupom i njihovo podvrgavanje nadnacionalnoj metodi suradnje među državama, što znači da će se o osjetljivim pitanjima odlučivati većinski a ne više jednoglasno.

Donesene odluke izravno vrijede u svim državama članicama i one su nadređene njihovim internim pravnim pravilima.

Europski sud stječe mogućnost kontrole država članica provode li one to pravo nastalo u okviru te politike.

Iako se nadnacionalna Europska unija širi i na kaznenopravnu suradnju između država, drugi stup i dalje ostaje zaseban.

Države se nisu pristale odreći kontrole nad donošenjem odluka te se one u većini situacija i dalje donose jednoglasno.

Europska unija je stekla pravni subjektivitet, što vodi i do jačeg identiteta na međunarodnom pravu.

Prije Lisabonskog ugovora samo su Europske zajednice imale pravni subjektivitet, ne i Unija.

Lisabonskim ugovorom, Europska zajednica nestaje kao subjekt međunarodnih odnosa i kao pojam pravnog i političkog života što bi uniju trebalo učiniti jednostavnijom.

7.2. Nova institucionalna struktura Europske unije

Lisabonski ugovor donosi dvije nove institucije; **Europski predsjednik i Visoki povjerenik za vanjsku i sigurnosnu politiku.** (Ćapeta, 2010.)

Zadržavaju se postojeće institucije; Europska komisija, Vijeće ministara, Europski parlament, Europski sud i Revizijski sud.

Pridodano je **Europsko vijeće** sada i formalno iako je u praksi već dugo činjenica.

Uloga Europskog vijeća je da okuplja šefove vlada i država članica Europske unije.

Iako Europsko vijeće nije zakonodavno tijelo, velika je politička važnost ovoga tijela kao i njegov utjecaj na zakonodavni postupak.

Europsko vijeće nije imalo osobu koja bi ga mogla predstavljati prema svijetu stoga je za organizaciju i vođenje sastanaka bila zadužena država koja je držala šestomjesečno predsjedavajuće mjesto Vijeću ministara.

Lisabonski ugovor donosi izmjenu tako da se na čelo Europskog vijeća bira stalni predsjednik s jednim obnovljivim mandatom na rok od dvije i pol godine.

Europski predsjednik rukovodi radom Europskog vijeća te predstavlja Uniju prema van u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike.

Iako je Europsko vijeće dobilo predsjednika, šestomjesečno rotirajuće predsjedništvo je još uvijek prisutno.

Predsjedništvo će i dalje predsjedati sastancima Vijeća ministara u različitim sazivima, osim u sazivu Vijeća u sastavu ministara vanjskih poslova Europske unije.

Tim će vijećem predsjedavati visoka predstavnica za vanjsku i sigurnosnu politiku.

Rotirajuće šestomjesečno predsjedništvo na čelu Vijeća u sazivu ministara vanjskih poslova, povjerenik Europske komisije za vanjske poslove i bivša funkcija visokog predstavnika su objedinjene Visokom predstavnicom i ona predstavlja Uniju prema van.

Broj povjerenika u **Europskoj komisiji** trebao je biti smanjen i ne bi više odražavao broj država članica unije. Time bi se osigurao efikasniji rad Komisije.

Komisija u europskoj institucionalnoj strukturi ne odražava nacionalne interese već vlastite europske interese, njezini povjerenici ne bi smjeli predstavljati interese država članica iz kojih dolaze. Protiv te promjene bile su uglavnom manje države članice, uključujući i Irsku.

Radi postizanja pozitivnog ishoda ponovljenog referenduma, kao jednog od ustupaka Irskoj, Lisabonski ugovor ipak ih neće smanjiti.

Na europskoj razini uspostavljene su brojne **agencije**. (Ćapeta, 2010.)

Agencije se uspostavljaju aktima sekundarnog prava, najčešće odlukama Vijeća ili Vijeća i Parlamenta a njihova je svrha različita.

Neke od njih su slijedeće; Agencija za sigurnost hrane, Ured za različitost biljaka, Europska agencija za sigurnost hrane, Europska agencija za temeljna prava, Europski policijski ured (EUROPOL), Jedinica EU za pravosudnu suradnju (EUROJUST), itd.

Dosadašnji Osnivački ugovor nije prepoznao ta tijela. Novi ugovor ih također ne prepoznaje ali se spominju u poglavlju o Europskom sudu.

Nadležnost **Europskog suda** je proširena i na područje policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima. (Ćapeta,2010.)

Važno je da Komisija ima ovlast pokretanja infrakcijskog postupka protiv države koja ne provedi akt usvojen u okviru navedenih politika, u krajnjem stadiju može završiti i pred Europskim sudom. Svi nacionalni sudovi automatski stječu ovlast obraćati se Europskom sudu sa zahtjevima za tumačenje ili ocjenu valjanosti primarnog ili sekundarnog prava. Europski sud je promjenio naziv u Sud Europske unije a Prvostupanjski sud mijenja naziv u Opći sud.

Došlo je i do nekih promjena u izboru sudaca za Europski sud.

Suci se i dalje biraju dogovorom država članica ali će prije odluke država svoje mišljenje o kandidatu kojeg predloži pojedina država dati novoosnovano savjetodavno tijelo, u kojeg se sedmeročlanom sastavu nalaze bivši suci Europskog suda i visokih nacionalnih sudova.

7.3. Demokracija u Europskoj uniji

Suodlučivanje Europskog parlamenta i Vijeća postaje redovni zakonodavni postupak Unije. (Čl.14.(bivši članak 16.UEZ-a)) Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

Time dolazimo do zaključka da će u velikom broju područja u odlučivanju biti uključen Europski parlament, primjerice u većini pitanja politike slobode, sigurnosti i pravde, u pitanjima zajedničke poljoprivrede i ribarske politike itd.

Parlament također zajedno s Vijećem, donosi cijelokupni proračun Europske unije, bilo da je riječ o obveznim ili neobveznim izdacima.

Kako se proširuje broj područja odlučivanja u redovitom zakonodavnom, dolazi do afirmacije nadnacionalne metode jer u redovitom zakonodavnom postupku Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom.

Prijelazne odredbe koje se odnose na definiciju kvalificirane većine koje se primjenjuju do 2017.god.utvrđene su u Protokolu o prijelaznim odredbama.

Izračun kvalificirane većine će se pojednostaviti po isteku prijelaznog razdoblja te će se temeljiti na većini ukupnog europskog stanovništva.⁷

Pravni akti Europske unije zadržavaju jednake nazive; uredbe, direktive, odluke, preporuke i mišljenja.⁸

Novina koja je uslijedila Lisabonskim ugovorom je ta da su akti sistematizirani na zakonodavne i nezakonodavne, a nezakonodavni se dijele još na delegirane i provedbene.

(Čl.288.(bivši članak 249.UEZ-a),- Čl.290. Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

Demokracija Europske unije se može vidjeti i u novim ulogama koje su dodijeljene nacionalnim parlamentima. (Čl.12. Pročišćene inačice, Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

Po prvi puta u povijesti Europske unije, nacionalni parlamenti dobivaju ulogu u procesu donošenja odluka.

Zahvaljujući mehanizmu kontrole poštovanja načela supsidijarnosti u svakom zakonodavnom aktu Europske unije, omogućuje im kontrolu svih zakonodavnih akata unije, te ujedno pruža mogućnost da se spriječi centralizacija odlučivanja.

Nacionalni parlamenti stječu pravo na obaviještenost o svim prijedlozima zakonodavnih akata, te pravo da ih se obavijesti o bilo kojem prijedlogu izmjene Osnivačkog ugovora što im omogućuje utjecaj na konačan ishod zakonodavnih postupaka kroz odnos s vladama, te su ovlašteni odbiti ako se izmjena dogodi u pojednostavljenom postupku, temeljem tzv. passerelle klauzule.⁹ (<http://struna.ihjj.hr/naziv/premoscujuca-klauzula/20513/>, 27.02.2015.)

---

⁷ Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01), Protokol (br.36) o prijelaznim odredbama

⁸ Čl.288. (bivši članak 249.UEZ-a) Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

⁹ Passerelle klauzula naziva se još i premošćujuća klauzula. Institucionalna klauzula koja omogućuje prijelaz s mehanizma odlučivanja jednoglasnošću na odlučivanje kvalificiranom većinom, jednoglasnom odlukom predstavnika svih država članica u Vijeću ili u Europskom vijeću.

O svakom novom zahtjevu neke države za članstvo u Europskoj uniji, nacionalni parlamenti moraju biti obaviješteni.

Još jedan trag demokracije možemo pronaći i u Čl.11. Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01) koji predstavlja **građansku inicijativu**. Naime, stavak 4. istog članka govori da najmanje milijun građana Europske unije iz značajnog broja članica može tražiti od Europske komisije da predloži određeni propis.

U konačnici, ono što također pridonosi demokratskom legitimitetu Unije je Čl.6. Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01, koji govori o Povelji EU ljudskih prava (Nica, 2000.god.). koji govori da Povelja EU ljudskih prava stječe pravnoobvezujući status.

Naime priznavanje ovog statusa Povelji učini ih vidljivijim dijelom europskog pravnog poretka

7.4. Promjene u ovlastima Europske unije

Lisabonskim ugovorom ovlast Europske unije podijeljena je na isključivu, podijeljenu i komplementarnu ovlast.

Isključive ovlasti su one ovlasti nad kojima je Unija stekla pravo odlučivanja a države članice o tim pitanjima ne mogu odlučivati, čak ni onda kada Unija o određenim pitanjima nije došla do rješenja.

Iako je takvih isključivih ovlasti malo, u Lisabonskom ugovoru nalazimo ih u;

(Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, 2010.)

1. Unija ima isključivu nadležnost u sljedećim područjima:

- a) carinskoj uniji;
- b) utvrđivanju pravila o tržišnom natjecanju potrebnih za funkcioniranje unutarnjeg tržišta
- c) monetarnoj politici za države članice čija je valuta euro;
- d) očuvanje morskih bioloških resursa u okviru zajedničke ribarstvene politike;
- e) zajedničkoj trgovinskoj politici

2. Unija ima i isključivu nadležnost za sklapanje međunarodnog sporazuma kad je njegovo sklapanje predviđeno zakonodavnim aktom Unije ili ako je takav sporazum potreban kako bi Uniji omogućio izvršavanje njezine unutarnje nadležnosti ili u mjeri u kojoj bi njegovo sklapanje moglo utjecati na zajednička pravila ili izmjeniti njegov opseg.

Podijeljene ovlasti su one ovlasti u kojima ovlast pravne regulacije zadržavaju i države članice i Unija, no kod takvih ovlasti kad jednom EU pravno uredi neko pitanje tada ga države članice nisu ovlaštene drugačije uređivati sve dok postoji europska norma.

Najveći broj europskih politika u podjeljenoj je nadležnosti između EU i država članica.

(Tamara Čapeta: Europska unija po Lisabonskom ugovoru, HRVATSKA JAVNA UPRAVA, god.10.(2010.), br.1.,str.35-47.)

Tu se Ugovorom ubraja¹⁰

- unutarnje tržište,
- socijalna politika u aspektima predviđenim predviđenim ugovorom,
- ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija,
- poljoprivredu i ribarstvo,
- zaštita okoliša,
- zaštita potrošača,
- transport,
- transeuropske mreže,
- energetska politika,
- područje slobode, sigurnosti i pravde
- zajednička pitanja sigurnosti u području javnog zdravstva.

Komplementarne ovlasti su ovlasti koje su dodijeljene Uniji.

One ne ovlašćuju Uniju na zakonodavno djelovanje već samo na potporu akcijama država članica.

Ta se potpora može naći u području¹¹

---

¹⁰ Čl.4. . Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C 83/01

- zaštite zdravlja,
- kulturi,
- turizmu,
- industrijskoj politici,
- obrazovanju,
- sportu,
- upravnoj suradnji i
- civilnoj zaštiti

7.5. Članstvo u Europskoj uniji

Lisabonski ugovor nije znatno izmjenio postupak primanja nove države u članstvo Europske unije.

Država koja želi biti članica predaje zahtjev za članstvo Vijeću, potom bivaju obaviješteni Europski parlament te nacionalni parlamenti država članica.

Uvjeti koji su potrebni da bi država postala državom članicom su; da je europska država te da poštuje temeljne vrijednosti Europske unije i pristane na uvjete koje postavi Europsko vijeće.

Iako je takav zahtjev bio i prije, sada je Lisabonskim ugovorom i izričito rečeno.

Članstvo neke države osim Europske unije moraju ratificirati i države članice Europske unije.¹²

Po prvi puta, u Lisabonskom ugovoru postoji mogućnost izlaska države članice iz Europske unije.

Država koja želi istupiti iz Europske Unije, dogovara ispunjenje uvjeta sporazuma o istupanju države članice iz Unije, uzimajući u obzir okvir za njezin budući odnos s Unijom.

Ugovori se na dotičnu državu prestaju primjenjivati od dana stupanja na snagu sporazuma o povlačenju ili, ako do toga ne dođe dvije godine od predaje zahtjeva za istupanje, država iz Unije istupa unilateralno, odnosno jednostrano.¹³

---

¹¹ Čl.6. . Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C 83/01

¹²Čl.49.(bivši članak 49. UEU-a),Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

¹³ Čl.50. Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

7.6. Izmjene ugovora

Ugovori se mogu mjenjati u skladu s **redovnim** postupkom revizije i u skladu s **pojednostavljenim** postupcima revizije.

Prijedlog za izmjenu Ugovora mogu podnijeti; vlada bilo koje države članice, Europski parlament ili Komisija koji se upućuje Vijeću.

Ono što je u Lisabonskom ugovoru novina je sazivanje Konvencije koja je sastavljena od predstavnika nacionalnih parlamenata, šefova država ili vlada država članica, Europskog parlamenta i Komisije. U slučaju institucionalnih promjena u monetarnom području, savjetovanja se provode i s Europskom središnjom bankom.

Ako predložene promjene nisu od veće važnosti, može se donijeti odluka da se Konvencija ne saziva.¹⁴

U **redovitom** postupku izmjena, izmjene stupaju na snagu nakon što ih ratificiraju sve države članice u skladu sa svojim ustavnim odredbama.¹⁵

U **pojednostavljenom** postupku revizije, može se izmjeniti sav ili dio odredaba trećeg dijela Ugovora o funkcioniranju Europske unije koje se odnose na unutarnje politike i djelovanje Unije. Europsko vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom te Europskom središnjom bankom u slučaju institucionalnih promjena u monetarnom području. Te izmjene također moraju ratificirati sve države članice Europske unije.

Tim načinom se ne mogu proširiti ovlasti Unije, već samo izmjeniti one postojeće.¹⁶

Konačno, moguće je izmjeniti način odlučivanja o pojedinim europskim politikama, odnosno s jednoglasnosti u Vijeću na odlučivanje kvalificiranom većinom (ne primjenjuje se na odluke koje se

---

¹⁴ Čl.48. (bivši članak 48. UEU-a), stavak 1.,2.,3. Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

¹⁵ Čl.48.(bivši članak 48. UEU-a), stavak 4. . Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

¹⁶ Čl.48. (bivši članak 48.UEU-a), stavak 6 . Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

odnose na područje vojske ili obrane), ili pak prijeći s odlučivanja u posebnom zakonodavnom postupku na odlučivanje u redovnom zakonodavnom postupku.

7.7. Ekonomska politika

Lisabonski ugovor potvrđuje predanost postizanju ekonomske i monetarne unije s eurom kao valutom. Euro je trenutno valuta u šesnaest država članica. (Vodič, 2009.)

Ekonomska i monetarna unija su bitan cilj europske unije. Ona je pokretačka sila kojom se osigurava da se Europa vrati u stanje prosperiteta i visoke stope zaposlenosti. EU i države članice zajednički su izdvojile dvjesto milijardi eura sredstava za poticanje gospodarstva EU-a u trenutnoj financijskoj krizi.

Vijeće usvaja posebne mjere za države članice čija je valuta euro radi jačanja koordinacije i nadzora nad njihovom proračunskom disciplinom te utvrđivanja smjernica njihove ekonomske politike, pri čemu se osigurava da su u skladu sa smjernicama koje su usvojene za cijelu Uniju, te da se nad njima vrši nadzor.¹⁷

Države članice izbjegavaju prekomjerni državni deficit.¹⁸

Komisija nadzire stanje proračuna i državnog duga u državama članicama, osobitno provjerava poštovanje proračunske discipline služeći se određenim kriterijima.

Ako država članica ne ispunjava zahtjeve, tada Komisija priprema izvješće u kojem vodi računa jeli državni deficit veći od državnih investicijskih izdataka i uzima li u obzir sve ostale odgovarajuće čimbenike, uključujući srednjoročni gospodarski i proračunski položaj države članice. Komisija također može pripremiti izvješće ako smatra da u nekoj državi članici postoji opasnost od prekomjernog deficita.

---

¹⁷ Članak 136. GLAVA VIII. Ekonomska i monetarna politika, Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i

Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

¹⁸ Članak 126, (bivši članak 104. UEZ-a), stavak 1. GLAVA VIII. Ekonomska i monetarna politika, Pročišćene inačice

Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)

Ako Vijeće odluči da postoji prekomjerni deficit, ono bez nepotrebnog odlaganja, na preporuku Komisije usvaja preporuke i upućuje ih dotičnoj državi članici s ciljem okončavanja nastalog stanja u određenom roku.

Sve dok država članica ne postupi prema odluci (Vijeće može odlučiti pozvati tu državu članicu da u određenom roku poduzme mjere za smanjenje deficita koje Vijeće smatra potrebnim za ispravljanje nastalog stanja), Vijeće može odlučiti pojačati jednu ili više mjera.

Ako je država članica ispravila prekomjerni deficit, Vijeće stavlja izvan snage neke ili sve svoje odluke ili preporuke.

Lisabonski ugovor formalizira poziciju Europske središnje banke (dalje u tekstu ESB), čineći je jednom od institucija Europske unije. (Vodič, 2009.)

Glavni cilj Europskog sustava središnjih banaka (dalje u tekstu ESSB) je održavanje stabilnosti cijena te ona ujedno podržava opće ekonomske politike u Uniji te djeluje u skladu snačelom otvorenog tržišnog gospodarstva sa slobodnim tržišnim natjecanjem.

Osnovni zadaci ESSB-a su;¹⁹

- Utvrđivanje i provođenje monetarne politike Unije,
- Obavljanje deviznih poslova u skladu s odredbama članka 219.,
- Držanje i upravljanje službenim deviznim pričuvama država članica,
- Promicanje nesmetanog funkcioniranja platnih sustava

Potrebno je savjetovanje sa Europskom središnjom bankom o svakom predloženom aktu Unije iz nadležnosti ESB-a te također od strane nacionalnih tijela u vezi sa svakim prijedlogom propisa iz područja nadležnosti ESB-a, ali u granicama i pod uvjetima koje odredi Vijeće.

Europska središnja banka može podnositi mišljenja odgovarajućim institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Unije ili nacionalnim tijelima.

Europska središnja banka ima isključivo pravo odobriti izdavanje euronovčanica u Uniji te ih mogu izdavati Europska središnja banka i nacionalne središnje banke i one su jedine koje imaju status zakonskog sredstva plaćanja unutar Unije.

(Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, 2010.)

---

¹⁹ (GLAVA VIII.POGLAVLJE 2. MONETARNA POLITIKA, Čl.127.(bivši članak 105 .UEZ-a, stavak 2.) Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije

„Pri izvršavanju ovlasti i obavljanju zadaća i dužnosti koje su im dodijeljene Ugovorima i Statutom ESSB-a i EBB-a, ni Europska središnja banka ni nacionalne središnje banke kao niti članovi njihovih tijela nadležnih za odlučivanje ne traže i ne primaju naputke od institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, bilo koje vlade država članica ili bilo kojeg drugog tijela.

Institucije, tijela, uredi ili agencije Unije i vlade država članica obvezuju se i ovo da će poštovati ovo načelo i da neće nastojati utjecati na članove tijela nadležnih za odlučivanje u Europskoj središnjoj banci ili u nacionalnim središnjim bankama u obavljanju njihovih zadaća.“

7.8. Sigurnosna i obrambena politika

Sigurnosna i obrambena politika je sastavni dio zajedničke vanjske i sigurnosne politike koja Uniji osigurava sposobnost da se oslanja na civilna i vojna sredstva. (Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji, 2010.)

Unija ih može koristiti u misijama i izvan Unije za očuvanje mira, sprečavanje sukoba i jačanje međunarodne sigurnosti u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda.

Zajednička sigurnosna i obrambena politika uključuje postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike Unije koja dovodi do zajedničke obrane, kada Europsko vijeće jednoglasno odluči.

Države članice Uniji stavljaju na raspolaganje vojne i civilne kapacitete za provedbu zajedničke sigurnosne i obrambene politike, one se ujedno obvezuju na postupno poboljšavanje svojih vojnih kapaciteta. Unija tako može koristiti civilna i vojsna sredstva koja uključuje zajedničke operacije razoružavanja, humanitarne zadaće i zadaće spašavanja, zadaće vojnog savjetovanja i pružanja pomoći, zadaće sprečavanja sukoba i očuvanja mira, zadaće borbenih snaga u upravljanju krizama, uključujući također i uspostavu mira i stabilizaciju nakon sukoba.

U slučaju ako je država članica žrtva oružane agresije na svoje državno područje, ostale države članice obvezne su joj pružiti pomoć i potporu svim sredstvima kojima raspolaže.

Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, pod nadzorom Vijeća te u bliskom i stalnom kontaktu s Političkim i sigurnosnim odborom, osigurava koordinaciju civilnih i vojnih aspekata tih zadaća.

Vijeće može povjeriti provedbu određene zadaće skupini država članica koje su voljne i posjeduju potrebne sposobnosti za izvršavanje takve zadaće. Te se države članice u suradnji s Visokim

predstavnikom Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, međusobno dogovaraju o načinu obavljanja zadaće.

Države članice tada redovito obavješćuju Vijeće o napretku zadaće.

Ako dovršenje zadaće dovodi do znatnih posljedica ili zahtijeva izmjenu cilja, opsega ili uvjeta određenih za zadaću, tada Vijeće donosi potrebne odluke.

Europska obrambena agencija otvorena je svim državama članicama koje žele sudjelovati u njenom radu. Vijeće kvalificiranom većinom donosi odluku kojom se utvrđuje statut, sjedište i pravila poslovanja Agencije.

Europska obrambena agencija ima za zadaću;

- doprinijeti utvrđivanju ciljeva vojnih kapaciteta država članica i ocjeni poštovanja obveza povezanih sa sposobnostima koje su preuzele države članice
- promicati usklađivanje poerativnih potreba i usvajanje učinkovitih i usklađenih metoda nabave
- predlagati multilateralne projekte radi ispunjenja ciljeva u smislu vojnih kapaciteta, osigurati koordinaciju prigrama koje provode države članice te upravljanje posebnim programima suradnje

Ako država članica sudionica više ne ispunjava kriterije ili više nije u mogućnosti ispunjavati obveze, Vijeće može donijeti odluku kojom se suspendira sudjelovanje dotične države članice.

Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom a u glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice sudionice, uz iznimku dotične države članice.

Svaka država članica sudionica koja se želi povući iz stalne strukturane suradnje o tome obavješćuje Vijeće, koje prima na znanje da je dotična država članica prestala sudjelovati.

7.9. Pravda i kriminal

Unija predstavlja područje slobode, sigurnosti i pravde ujedno poštujući temeljna prava, pravne sustave i tradiciju država članica. (Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije,2010.)

Unija osigurava da se ne provjeravaju osobe pri prijelazu unutarnjih granica te oblikuje zajedničku politiku azila, useljavanja i kontrole vanjskih granica, koja se temelji na solidarnosti među državama članicama i koja je pravedna prema državljanima trećih zemalja.

Visoku razinu sigurnosti Unija nastoji osigurati i putem mjera za sprečavanje i suzbijanje kriminaliteta, rasizma i ksenofobije te mjera za koordinaciju i suradnju policije, pravosudnih tijela i drugih nadležnih tijela te jednako važnim uzajamnim priznavanjem presuda u kaznenim predmetima kao i usklađivanja kaznenog zakonodavstva.

Europsko vijeće utvrđuje strateške smjernice za zakonodavstvo i operativno planiranje u području slobode, sigurnosti i pravde a Nacionalni parlamenti osiguravaju da se u prijedlozima i zakonodavnim inicijativama poštuje načelo supsidijarnosti u skladu s pravilima utvrđenima Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcijalnosti.

Europski parlament i Vijeće uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju okvir administrativnih mjera u odnosu na kretanja kapitala i platni promet, kao što su zamrzavanje sredstava, financijske imovine ili ekonomske dobiti koja pripada ili je u vlasništvu ili posjedu fizičkih ili pravnih osoba, skupina ili nedržavnih subjekata, ako je to potrebno radi ostvarivanja ciljeva koji su povezani sa suzbijanjem i spriječavanjem terorizma i srodnih aktivnosti.

Unija i države članice suzbijaju prijevare i nezakonita djelovanja koja su usmjerena protiv financijskih interesa Unije koordinirajući djelovanje država članica uz pomoć Komisije. (Pričišćene inačice Ugovora o funkcioniranju Europske unije,2010.)

Radi postizanja učinkovite i jednake zaštite u državama članicama kao i u svim institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije, Europski parlament i Vijeće odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Revizorskim sudom, donose potrebne mjere za suzbijanje i borbu protiv prijevara.

7.9.1. Granična kontrola i azil

Unija razvija politiku koja bi za cilj imala pojednostavljenost kretanja osobe u njenim unutarnjim granica bez obzira na državljanstvo osobe, obavlja kontrolu osoba i nadzor prijelaza vanjskih granica te postupno uvodi integrirani sustav upravljanja vanjskim granicama.

Vijeće i Europski parlament usvajaju mjere koje se odnose na; (Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije,2010.)

- zajedničku politiku za vize i druge dozvole za kratkotrajni boravak,
- kontrolu osoba koje prelaze vanjske granice,

- uvjete pod kojima državljani trećih zemalja mogu slobodno putovati unutar Unije tijekom kraćeg razdoblja,
- sve mjere koje su potrebne za postupnu uspostavu integriranog sustava upravljanja vanjskim granicama,
- ukidanje svake kontrole osoba pri prijizalu unutarnjih granica, bez obzira na njihovo državljanstvo

Ako se pokaže djelovanje potrebno Unije kako bi se olakšalo pravo slobodnog kretanja i boravka na državnom području država članica, te ako Ugovorima nisu predviđene potrebne ovlasti, Vijeće odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom može usvojiti odredbe o putovnicama, osobnim iskaznicama, boravišnim dozvolama ili bilo kojim drugim sličnim ispravama. Vijeće odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Unija također razvija i zajedničku politiku azila, supsidijarne zaštite i privremene zaštite koja za cilj ima zaštitu svakog državljanina treće zemlje kojem je potrebna međunarodna zaštita te mu osigurati načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja imigranta.

Za ove potrebe, Europski parlament i Vijeće u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere za zajednički europski sustav azila koji obuhvaća; (Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije,2010.)

- jedinstveni status azila za državljane trećih zemalja koji je na snazi u čitavoj Uniji
- jedinstveni status supsidijarne zaštite za državljane trećih zemalja kojima je, bez davanja europskog azila, potrebna međunarodna zaštita
- zajednički sustav privremene zaštite za raseljene osobe u slučaju masovnog priljeva
- zajedničke postupke priznavanja i oduzimanja jedinstvenog statusa azila ili supsidijarne zaštite
- kriterije i mehanizme kojima se određuje koja je država članica odgovorna za razmatranje zahtjeva za azil ili supsidijarnu zaštitu
- standarde uvjeta za prihvata podnositelja zahtjeva za azil ili supsidijarnu zaštitu
- partnerstvo i suradnju s trećim zemljama u svrhu upravljanja priljevom osoba koje podnose zahtjev za azil odnosno supsidijarnu ili privremenu zaštitu

Ako dođe do situacije da se jedna ili više država članica nađe u kriznoj situaciji zbog iznenadnog priljeva državljanina trećih zemalja, Vijeće na prijedlog Komisije može usvojiti privremene mjere u

korist dotične države članice ili dotičnih država članica. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Unija ima još jedan cilj a to je sprečavanje nezakonitog useljavanja i trgovanja ljudi te jačanje mjera za njihovo suzbijanje.

Europski parlament i Vijeće donose mjere u slijedećim područjima: (Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije,2010.)

- uvjeti za ulazak i boravak te standardi država članica koji se odnose na postupak izdavanja viza za dugotrajni boravak i boravišnih dozvola, uključujući one koje se izdaju radi spajanja obitelji,
- utvrđivanje prava državljana trećih zemalja koji zakonito borave u državi članici, uključujući i uvjete koji uređuju slobodu kretanja i boravka u drugim državama članicama,
- nezakonito useljavanje i neovlašteni boravak, uključujući udaljavanje i repatrijaciju osoba koje neovlašteno borave,
- suzbijanje trgovanja ljudima, posebice trgovanja ženama i djecom

7.9.2. Pravosudna suradnja u građanskim i kaznim stvarima

Pravosudna suradnja u građanskim stvarima s prekograničnim implikacijama, na temelju načela uzajamnog priznavanja presuda i odluka u izvansudskim predmetima može uključivati i usvajanje mjera za usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

Europski parlament i Vijeće usvajaju mjere čiji je cilj osigurati; (Pročišćena inačica Ugovora o financiranju Europske unije, 2010.) uzajamno priznavanje i izvršavanje presuda i odluka u izvansudskim predmetima među država članicama, prekograničnu dostavu sudskih i izvansudskih pismena, suradnju pri prikupljanju dokaza, učinkovit pristup pravosuđu, uklanjanja prepreka za neometano odvijanje građanskih postupaka, ako je potrebo promicanjem usklađenosti propisa o građanskom postupku koji se primjenjuju u državama članicama, potporu za osposobljavanje sudaca i sudskog osoblja itd.

Vijeće također u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom utvrđuje mjere koje se odnose na obiteljsko pravo s prekograničnim implikacijama. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima temelji se na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te uključuje usklađivanje zakona i drugih propisa država članica. (Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije, 2010.)

Europski parlament i Vijeće, usvajaju mjere za utvrđivanje pravila i postupaka kojima se osigurava priznavanje svih oblika presuda i sudskih odluka u čitavoj Uniji, sprečavanje i rješavanje sukoba nadležnosti među državama članicama, potporu osposobljavanja sudaca i sudskog osoblja, olakšavanje suradnje među sudskim ili drugim odgovarajućim tijelima država članica u vezi s kaznenim postupcima i izvršenjem odluka.

Europski parlament i Vijeće mogu utvrditi minimalna pravila o definiranju kaznenih djela i sankcija na području osobito teškog kriminaliteta s prekograničnim elementima koji proizlaze iz prirode ili učinka takvih kaznenih djela ili iz posebne potrebe njihova zajedničkog suzbijanja. Neka područja takvog stupnja kriminaliteta su; terorizam, trgovanje ljudi i seksualno iskorištavanje žena i djece, nezakonita trgovina drogom i oružjem, pranje novca, korupcija, krivotvorenje sredstava plaćanja, računalni kriminal i organizirani kriminal.

Eurojust podupire i ojačava usklađivanje i suradnju među nacionalnim tijelima nadležnim za istragu i kazneni progon u vezi s teškim kriminalitetom koji pogađa dvije ili više država članica ili ako zahtjevaju zajednički kazneni progon.

Da bi se spriječio kriminal koji bi utjecao na financijske interese Unije, može od Eurojusta osnovati Ured europskoj javnog tužitelja. Vijeće ovakve odluke također donosi jednoglasno uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta.

5.10. Socijalna politika

Unija i države članice imaju za cilj promicanje zapošljavanja, poboljšanje životnih i radnih uvjeta, odgovarajuću socijalnu zaštitu, socijalni dijalog, razvoj ljudskih potencijala u smislu trajne visoke stope zaposlenosti i borbe protiv isključenosti stoga provode mjere koje uzimaju u obzir različite oblike nacionalnih praksi.

Unija podupire i dopunjuje djelatnost država članica u slijedećim područjima; (Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije, 2010.) poboljšanju posebice radne okoline radi zaštite zdravlja i sigurnosti radnika

- radnim uvjetima,
- socijalnoj sigurnosti i socijalnoj zaštiti radnika

- zaštititi radnika po prestanku njihovog ugovora o radu
- obavješćivanju radnika i savjetovanju s njima
- zastupanje i kolektivna obrana interesa radnika i poslodavca, uključujući suodlučivanje
- uvjetima zapošljavanja za državljane trećih zemalja koji zakonito borave na području Unije
- integriranju osoba isključenih s tržišta rada
- jednakosti muškaraca i žena u pogledu na tržištu rada i postupanja na radnom mjestu
- borbi protiv društvene isključenosti
- modernizaciji sustava socijalne zaštite

Komisija potiče suradnju među državama članicama i olakšava koordinaciju njihova djelovanja u svim područjima socijalne politike. Neka od njih su;

- zapošljavanje
- radno pravo i uvjete rada
- osnovno i napredno strukovno obrazovanje
- socijalnu sigurnost
- sprečavanje nesreća na radu i profesionalnih bolesti
- higijenu na radu
- pravo na udruživanje i kolektivno pregovaranje između poslodavca i radnika

Svaka država članica primjenjuje načelo o jednakim plaćama muškarcima i ženama za jednak rad ili za rad jednake vrijedosti.

Vijeće nakon savjetovanja s Europskim parlamentom može osniva Odbor za socijalnu zaštitu sa savjetodavnom ulogom, kako bi promicala suradnju na području politika socijalne zaštite među državama članicama i s Komisijom.

Neke od zadaća Odbora su praćenje socijalne situacije i razvoja politike socijalne zaštite u državama članicama i u Uniji, poticanje razmjena podataka, iskustava i dobre prakse među državama članicama i s Komisijom.

5.11. Nova područja suradnje

Pored važnih odredbi koje se nalaze u Lisabonskom ugovoru kao što su borba protiv međunarodnog prekograničnog kriminala, trgovine ženama i djecom, postoje još dva područja jednake važnosti u današnjem svijetu. U njih ubrajamo klimatske promjene i energiju.

Djelovanje Unije je usmjereno prema postizanju visokog stupnja zaštite koja se temelji na načelu opreznosti, načelu preventivnog djelovanja, načelu da se šteta nanесena okolišu popravlja ponajprije na samom izvoru i krajnje, na načelu da onečišćivač plaća.

Unija doprinosi ostvarivanju očuvanja, zaštite i poboljšanja okoliša, zaštiti ljudskog zdravlja, razboritosti i racionalnosti pri korištenju prirodnih bogatstava te promicanju mjera na međunarodnoj razini za rješavanje regionalnih odnosno svjetskih problema okoliša a osobito u borbi protiv klimatskih promjena.

Unija i države članice surađuju s trećim državama i nadležnim međunarodnim organizacijama na temelju čega se mogu ostvariti sporazumi Unije s dotičnim trećim državama.

Europski parlament i Vijeće, nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, odlučuju o aktivnostima koje Unija poduzima radi ostvarivanja ciljeva.

Tako, Vijeće usvaja odredbe fiskalne prirode te mjere koje utječu na prostorno planiranje, kvantitativno gospodarenje vodnim resursima ili, neposredno ili posredno, na dostupnost tih resursa, uporabu zemljišta, osim gospodarenja otpadom i mjere koje znatno utječu na izbor države članice između različitih energetske izvora i opće strukture njezine opskrbe energijom.

Države članice financiraju i provode politiku zaštite okoliša.

Cilj energetske politike Unije, u duhu solidarnosti među državama članicama želi osigurati funkcioniranje energetskog tržišta, osigurati sigurnost opskrbe energijom u Uniji, promicati energetske učinkovitost i uštedu energije te razvoj novih i obnovljenih oblika energije i napokon promicanje međupovezanosti energetskih mreža.

I ove se mjere također usvajaju nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija.

6. LJUDSKA PRAVA I LISABONSKI UGOVOR

Poveljom o temeljnim ljudskim pravima određuju se temeljna prava koja Europska unija i države članice moraju poštivati pri provedbi prava EU-a.

(http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.6.html,

05.03.2015.)

Riječ je o pravnoobvezujućem instrumentu koji je donesen kako bi se izričito priznala i osigurala transparentnost uloge koju temeljna prava imaju u pravnom poretku Unije.

Temeljni sadržaj Povelje oblikovan je zaključcima koji su doneseni na sjednici u Kolnu a glavna svrha Povelje je vidljivost važnosti i relevantnosti temeljnih prava za građane EU-a.

Tijelo koje je sastavljalo Povelju sastojalo se od petnaest predstavnika čelnih država ili vlada tadašnjih petnaest država članica, jednog predstavnika predsjednika Komisije, šesnaest zastupnika u Europskom parlamentu i trideset zastupnika u nacionalnim parlamentima (po dva iz svakog parlamenta).

Status promatrača dodijeljen je predstavnicima Suda, dvama predstavnicima Vijeća Europe uključujući jednog predstavnika Europskog suda za ljudska prava.

Povelja o temeljnim pravima podijeljena je na sedam glava od koji je šest posvećeno osobitim tipovima prava (dostojanstvo, sloboda, jednakost, solidarnost, prava građana i pravda) dok se u posljednoj objašnjava primjena Povelje i principe kojima se vodi. Napušta se tradicionalno razlikovanje civilnih i političkih prava s jedne te ekonomskih i socijalnih prava s druge strane. Njome se također jasno razlikuju načela i prava.

Poveljom se izričito priznaje da je Unija zajednica prava i vrijednosti te da temeljna prava građana leže u samoj srži Europske unije.

Povelju o temeljnim pravima Europske unije svečano su proglasili Europski parlament, Vijeće i Komisija u Nici, 2000.godine.

Nakon unesenih izmjena, ponovno je proglašena 2007.godine, no to ju nije učinilo pravno obvezujućom.

Usvajanjem nacrtu Ustava za Europu koji je potpisan 2004.god. dalo joj je obvezujuću snagu, no zbog neuspjelog postupka ratifikacije, Povelja je do donošenja Lisabonskog ugovora i dalje bila samo deklaracija o pravima.

Stupanjem Lisabonskog ugovora na snagu 2007.godine, Povelja o temeljnim pravima Europske unije napokon dobiva obvezujuću snagu.

(Povelja o temeljnim pravima Europske unije, 22010/C 83/02)

Povelja potvrđuje prava koja proistječu iz ustavnih tradicija i međunarodnih obveza zajedničkih državama članicama, iz Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, iz Socijalne povelje koju su usvojile Unija i Vijeće Europe te iz prakse Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava.

U tom kontekstu Povelju će tumačiti sudovi Unije i država članica, uzimajući u obzir objašnjenja pripremljena pod vodstvom predsjedništva Konvencije koje je sastavilo Povelju i ažurirana pod odgovornošću predsjedništva Europske konvencije.

7. ZAKLJUČAK

Europska unija polako ostvaruje svoj cilj; počinje rasti, a njezino najznačajnije proširenje dogodilo se 2004.godine te su se postojeća pravila morala promijeniti.

Unija se morala suočiti s globalnim promjenama poput klimatskih promjena, globalne recesije ili međugraničnog pograničnog kriminala.

Nakon velikih napora, Lisabonski ugovor je ugledao svijetlo dana 2007.godine koja donosi određene novine među kojima je najznačajniji korak u europskom integracijskom procesu.

I dok se Lisabonski ugovor gleda s jedne strane kao ništa novo, podsjećajući na propali Ustav iz 2004.godine, koji se u svim bitnim elementima nije promjenio, s druge strane on se ipak smatra određenom prekretnicom u istom tom procesu europske inetgracije koji je odraz da je Unija izašla iz svoje formativne faze razvoja.

Lisabonski je ugovor također dovršio krizu koja je nastala odbijanjem Ustavnog ugovora te pomogao Uniji da se okrene i posveti svojim građanima i politici.

Lisabonskim ugovorom omogućilo se građanima da imaju veći utjecaj na ono što se odvija na europskoj razini a Europa dobiva jasniji i jači glas u svijetu istovremeno štiteći nacionalne interese.

LITERATURA

1. Branislav Šutić: Državno i političko uređenje Republike Hrvatske, Zagreb 2011. (str. 215.-254.)
2. Tamara Čapeta: Europska unija po Lisabonskom ugovoru HRVATSKA JAVNA UPRAVA, godina 10. (2010), br.1., str. 35-47.)
3. Vaš vodič kroz Lisabonski ugovor, Europska unija, 2009
4. (Čl.14.(bivši članak 16.UEZ-a) Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)
5. (Čl.288.(bivši članak 249.UEZ-a),- Čl.290. Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)
6. (Čl.12. Pročišćene inačice, Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)
7. Čl.11. Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C83/01)
8. Članak 3. Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C 83/01
9. GLAVA VIII., POGLAVLJE 2.,Članak 130.,(bivši članak 108.UEZ-a) Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C 83/01
10. (GLAVA V.,ODJELJAK 2. ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ SIGURNOSNOJ I OBRAMBENOJ POLITICI, Članak 42. (bivši članak 17.UEU-a), Članak 43., Članak 44.,Članak 45., Članak 46., Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji 2010/C 83/01
11. GLAVA V. PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE, POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE Članak 67.(bivši članak 61. UEZ-a i bivši članak 29.UEU-a), Članak 68., Članak 75., Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C 83/01
12. POGLAVLJE 6. BORBA PROTIV PRIJEVARA, Članak 325., (bivši članak 280 UEZ-a) Pročišćene inačice Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C 83/01
13. POGLAVLJE 2, POLITIKE KOJE SE ODOSE NA GRANIČNU KONTROLU, AZIL I USELJAVANJE, Članak 77., Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije 2010/C 83/01

14. POGLAVLJE 2, POLITIKE KOJE SE ODOSE NA GRANIČNU KONTROLU, AZIL I USELJAVANJE, Članak 79., (bivši članak 63.,točke 3.i4., UEZ-a)Pročišćena inačica Ugovora o funkcioniranju Europske unije, 2010/C 83/01
15. POGLAVLJE 3, PRAVOSUDNA SURADNJA U GRAĐANSKIM STVARIMA, Članak 81., (bivši članak 65.,UEZ-a) Pročišćena inačica Ugovora o financiranju Europske unije, 2010/C 83/01
16. GLAVA X. SOCIJALNA POLITIKA, Članak 153., (bivši članak 137.UEZ-a) Pročišćena inačica Ugovora o financiranju Europske unije, 2010/C 88/01
17. Povelja o temeljnim pravima Europske unije, 22010/C 83/02
18. http://hr.wikipedia.org/wiki/Schumanov_plan
19. http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.2.html
20. http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_hr.htm
21. http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.3.html
22. http://www.dadalos-europe.org/kr/grundkurs_3/etappe_5.htm